

**Kuuluuko maaseudun ääni? Osallisuus
ja vaikutusten arviointi kunnissa ja
hyvinvointialueilla –webinaari 11.11.2025**

Maaseutuvaikutusten arviointi ja osallisuus kunnissa

Taina Väre ja Marianne Pekola-Sjöblom, Kuntaliitto

**Alueelliset lähidemokratian toimielimet –
jos eivät paljoa vähentyneet,
niin ainakin muuttaneet osin muotoaan
2010-luvulta**

Tilanne vuonna 2012:

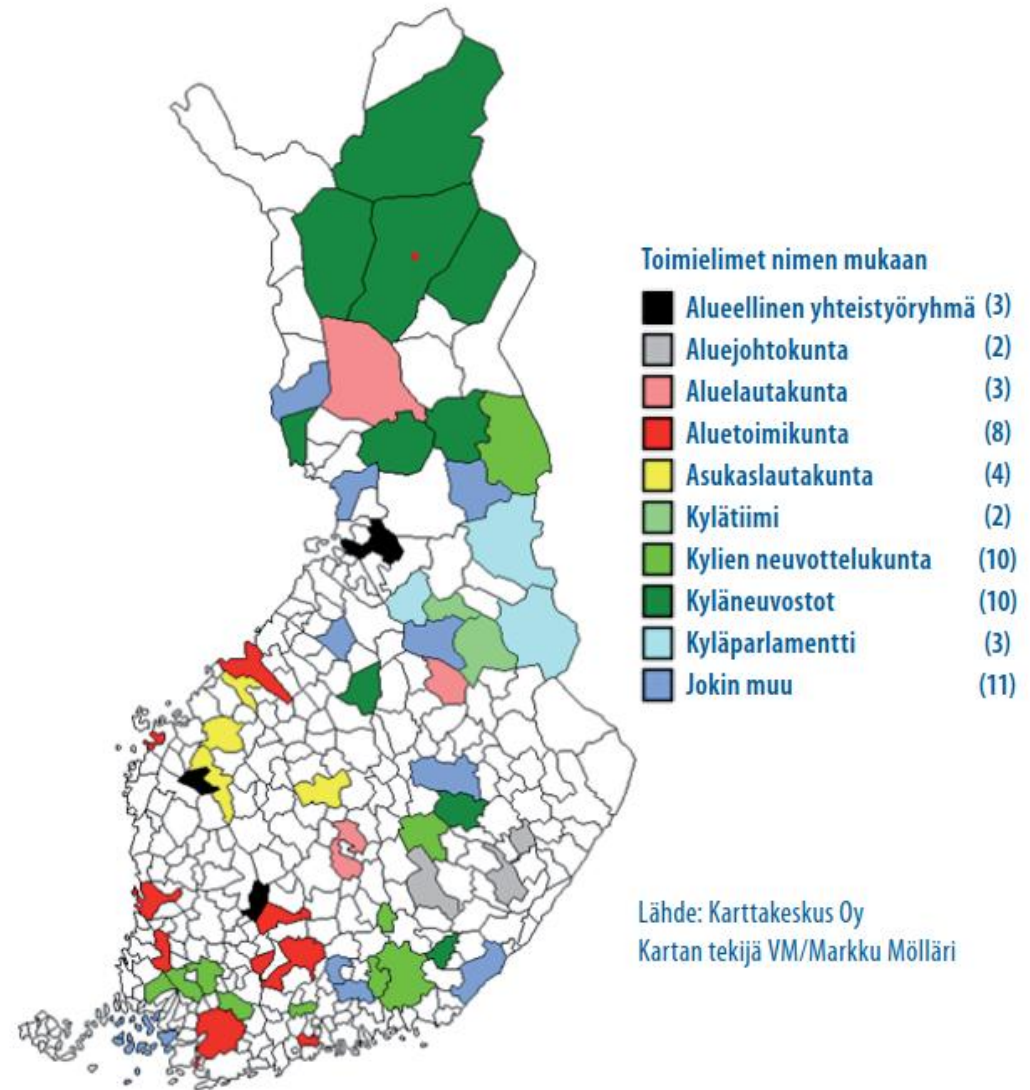
- 63 alueellista toimielintä
59 kunnassa

Lähde:

Pihlaja Ritva & Siv Sandberg
(2012): **Alueellista demokratiaa?
Lähidemokratian toimintamallit
Suomen kunnissa.**

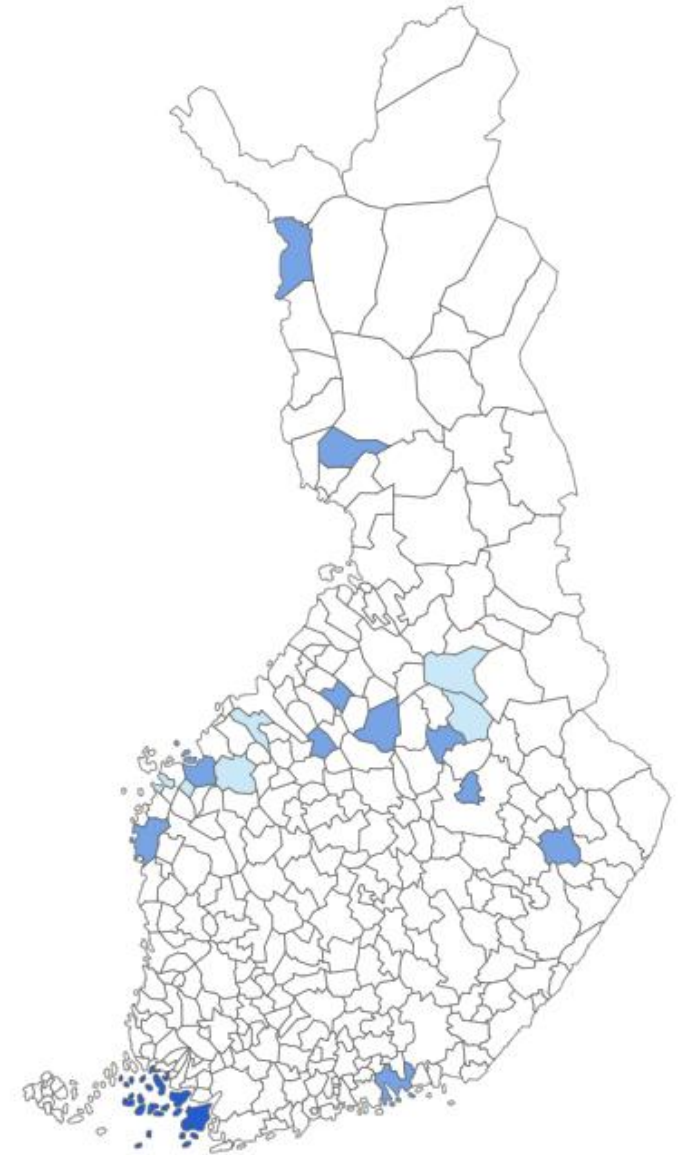
Valtiovarainministeriön julkaisu
27/2012. (s.29)

KARTTA 1. Alueelliset toimielimet niiden nimen mukaan. Nimistössä on havaittavissa jonkin verran eroja maan eri osissa.

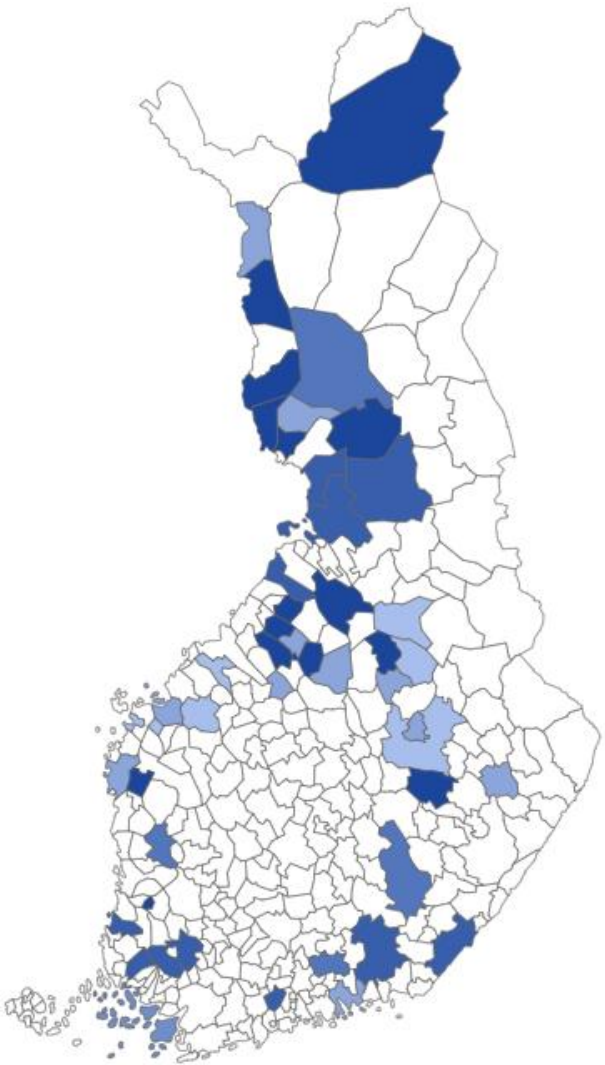
Alueelliset lautakunnat 2025

- **Aluelautakunta** **5 kunnassa**
 - Kajaani, Kauhava, Kruunupyy, Sonkajärvi, Vaasa.
- **Maaseutulautakunta** **12 kunnassa**
 - Iisalmi, Lestijärvi, Liperi, Loviisa, Muonio, Nivala, Närpiö, Pedersöre, Pyhäjärvi, Siilinjärvi, Tervola, Vöyri.
- **Saaristolautakunta** **3 kunnassa**
 - Kemiönsaari, Naantali, Parainen.

Alueellisia lähidemokratiaelimiä ym. tällä hetkellä ainakin 52 kunnassa

Johtokunnat, toimikunnat ja jaostot (huom. ei välttämättä kattava lista)	
• Aluejohtokunnat	Mikkeli
• Aluetoimikunnat	Vaasa
• Kylätoimikunta	Kankaanpää
• Saaristotoimikunta	Kotka, Savonlinna
• Lähidemokratiatoimikunta	Hailuoto, Oulu, Raahе
• Kylien kehittämisjaosto	Rovaniemi
Muita:	
• Pitäjäraadit	Kuopio
• (Alue)kumppanuuspöydät	50+ kunnassa*
esim. Lahti, Orimattila ja Pieksämäki	
• Kylien neuvottelukunta	6 kunnassa
li, Kouvola, Loimaa, Mynämäki, Pöytyä, Rauma	
• Asukas- ja alueneuvosto	Lappeenranta
• Kylien neuvosto, kyläneuvosto, kylä- ja yhdistysparlamentti ym.	väh. 20 kunnassa

⁵
*kuntien omien kyselyvastausten perusteella

**”Ihmiset toivovat enemmän suoria
osallistumismahdollisuuksia.**

**Kunnissa on tärkeää huolehtia, että
ihmisillä on tilaa ja aitoa mahdollisuutta
tulla kuulluiksi”.**

Kuntaliiton tiedote 14.4.2025

Kuntalaistutkimus 2024:

Kuntalaiset pitävät vaikuttavimpana suorina osallistumistapoina vuorovaikutusta sisältäviä keinoja

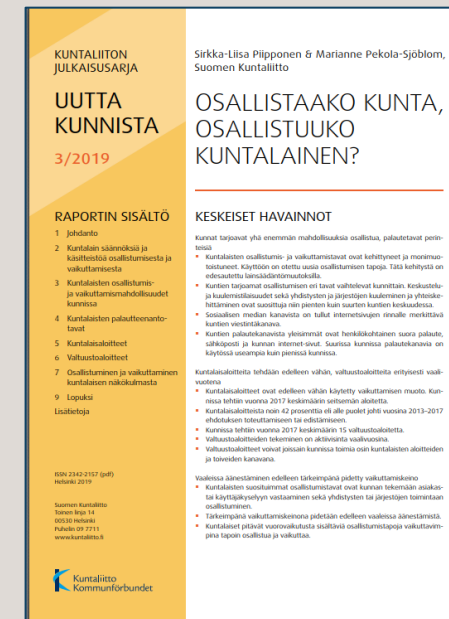
Kuntaliiton kysely kuntalaisten osallistamisesta kunnissa valtuustokaudella 2021-2025

Kartoitus kunnissa kuluneella valtuustokaudella kuntalaisille käytössä olleista osallistumisen ja vaikuttamisen väylistä.

- Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia tarjoavat tavat
 - Kuntalais- ja valtuustoaloitteet
 - Kokousten julkisuus
 - Viestintä ja vuorovaikutus
 - Palautteenantotavat
-
- MaalleKo-verkostohankkeen kysymyksiä maaseutuvaikutusten arvioinnista

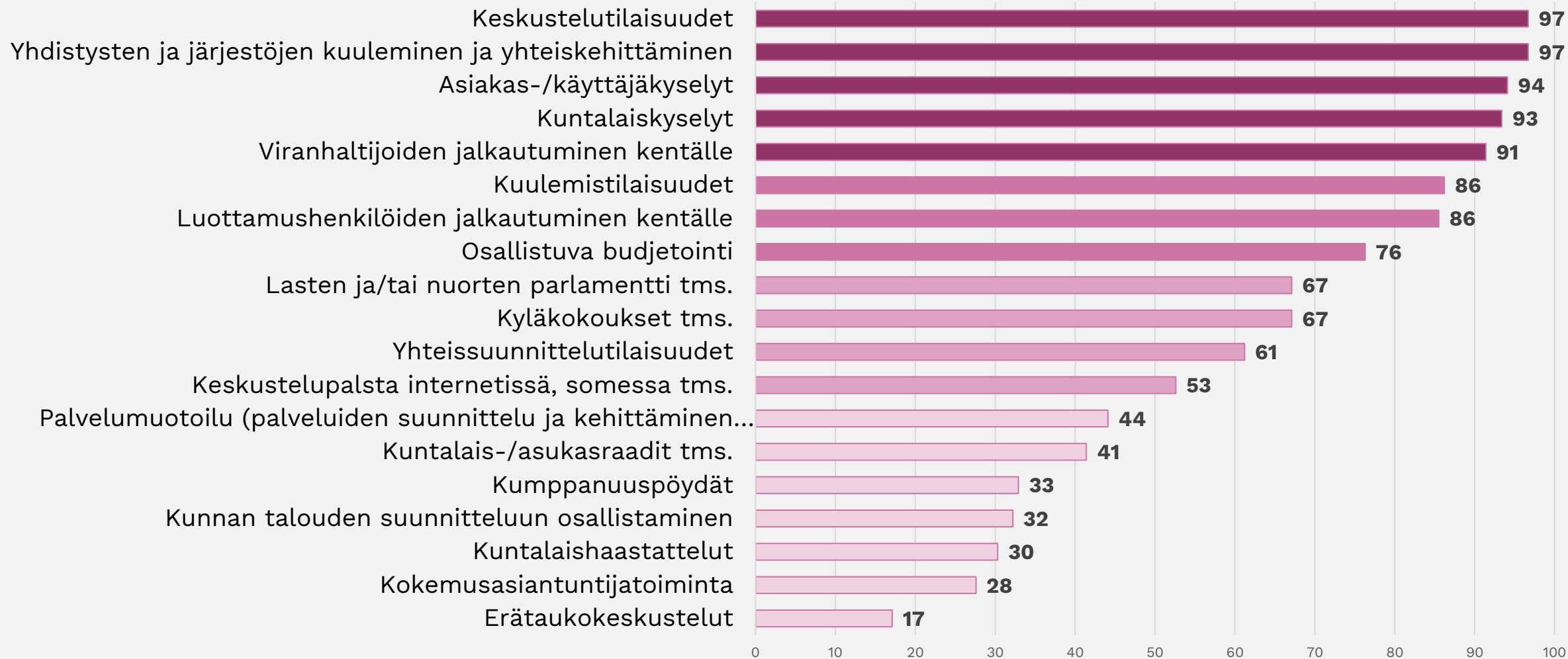
Edellinen kattava raportointi
vuodelta 2019:

Osallistaako kunta, osallistuuko kuntalainen?

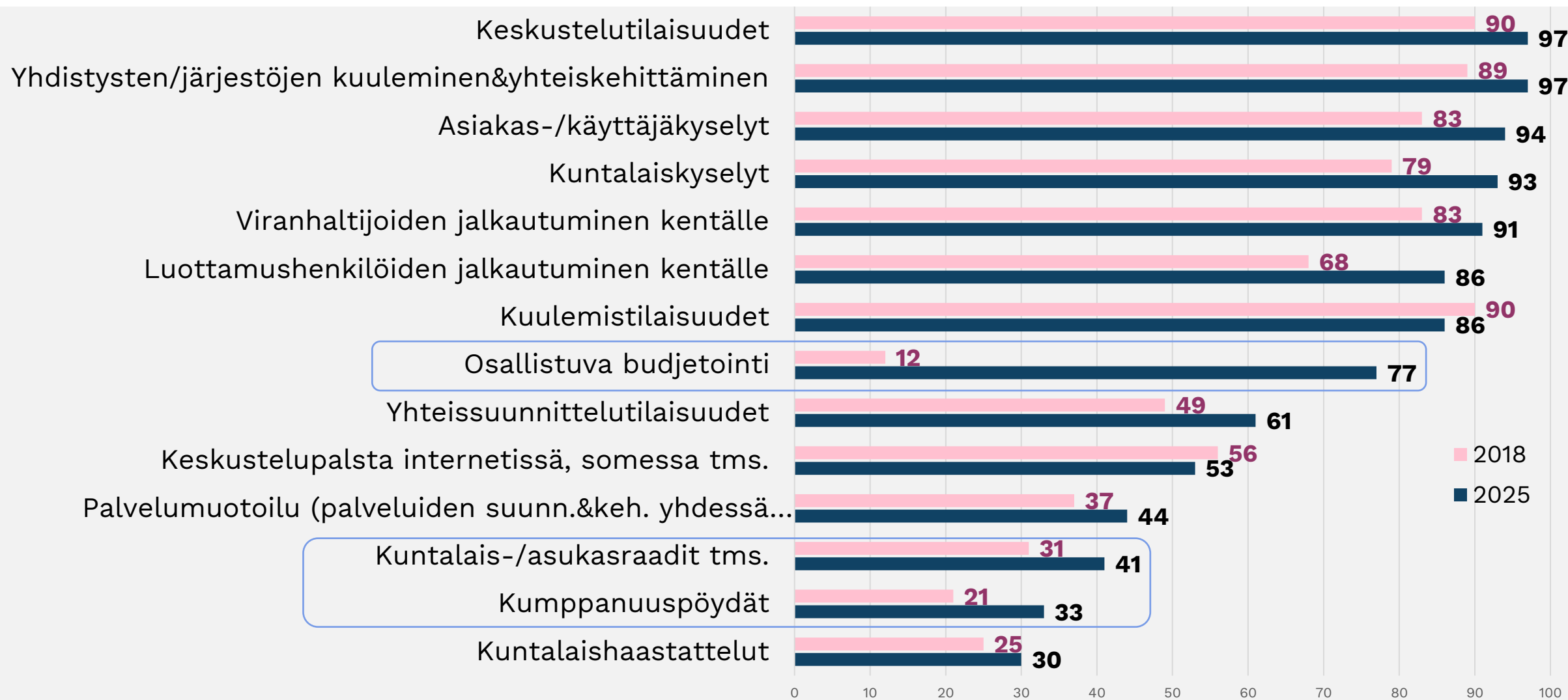
Kunnat, joissa ollut käytössä seuraavat kuntalaisten osallistamis- ja vaikuttamistavat valtuustokaudella 2021-2025

(% vastanneista, N=152)

Kunnat, joissa ollut käytössä seuraavat kuntalaisten osallistamis- ja vaikuttamistavat v. 2018 sekä valtuustokaudella 2021-2025.

(% vastanneista, N-2018=187-194; N-2025=152)

Kuntalaisten osallistamistavat kunnissa
Faktakysely kunnille 2025 (vastanneita 150):

Maaseutuvaiikutuksen arvioinnista kysyttyä ja vastattua

Faktakysely kunnille 2025 (vastanneita 150):

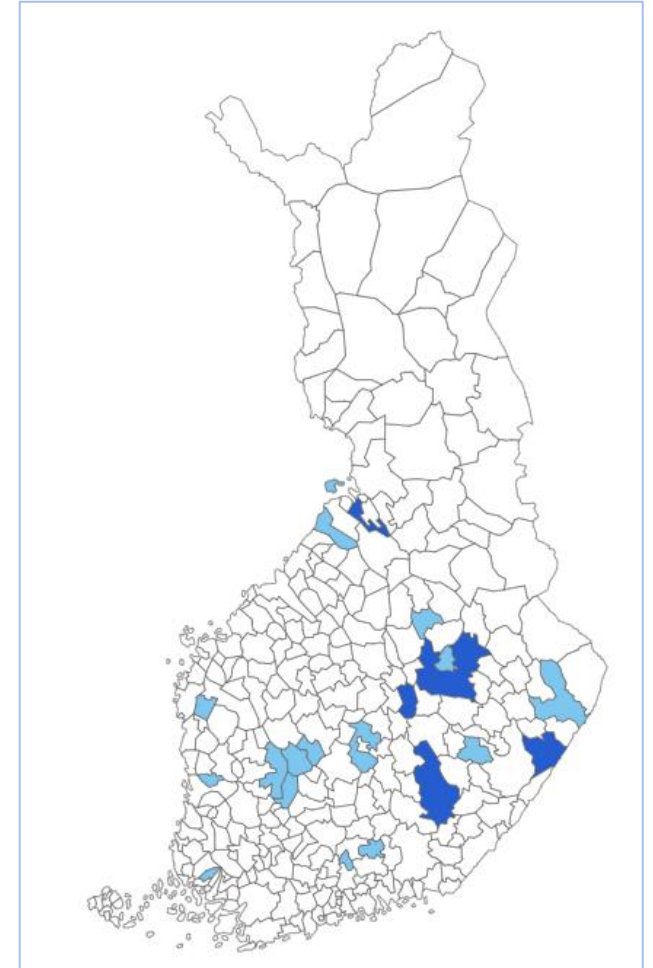
Kysymyksiä maaseutuvaikutusten arvioinnista 1

”Onko maaseutuvaikutusten arviointimenetelmä (MVA) teille tuttu?”

- **Kyllä:** **20 kuntaa** (14 % vastanneista)

”Oletteko käyttäneet kunnassanne maaseutuvaikutusten arviointia?”

- **Kyllä:** **5 kuntaa** (4 % vastanneista)
 - Kitee, Kuopio, Liminka, Mikkeli, Rautalampi

Kysymyksiä maaseutuvaikutusten arvioinnista 2

”Missä yhteyksissä olette kunnassanne käyttäneet TAI voisitte käyttää maaseutuvaikutusten arviointia?” (N=64)

- Maankäyttöön liittyvissä kysymyksissä 29 %
- Yleensä päätöksenteossa 28 %
- Suunnittelussa 21 %
- Kouluverkkokysymyksissä 21 %
- Hankkeiden arvioinnissa 19 %

Jossain muussa, missä:

- ✓ sotepalvelut
- ✓ osana vaikutusten ennakkoarviointia
- ✓ kaikkeen päätöksentekoon

”Kuinka usein maaseutuvaikutusten arviointia tehdään kunnassanne?”

- Yksittäistapauksissa 12 kuntaa
- Satunnaisesti 11 kuntaa
- **Säännöllisesti 4 kuntaa**

Kysymyksiä maaseutuvaikutusten arvioinnista 3

”Kuka vastaa tai kenen pitäisi vastata maaseutuvaikutusten arvioinnista kunnassanne?”

- Kunnan viranhaltijat 32 %
- Yhteistyössä eri tahojen kanssa 25 %
- Ulkopuoliset asiantuntijat 4 %
- Jokin muu taho 3 mainintaa
 - alueelliset maaseutupalvelut, luottamustoimielimet, isäntäkunta.

Miten maaseutuvaikutusten arvioinnin tuloksia hyödynnetään kunnassanne?”

- Päätöksenteon tukena 16 %
- Suunnittelun ohjaamisessa 9 %
- Hankkeiden kehittämisessä 4 %

Faktakysely kunnille 2025 (vastanneita 150):

Maaseutuvaikutusten arvioinnista todettua

- *Vaikutusten ennakkoarviointi kattaa eri osa-alueet, jokaisesta erillisestä kokonaisuudesta ei ole erikseen mielekästä tehdä erillisarviointia.*
- *Kunnassamme käytössä EVA, joka sisällöltään osin sama kuin MVA ja sitä käytetään merkittävimmissä päätöksissä (esim. kouluverkko).*
- *Mavaa ei käytetä sellaisenaan vaan meillä on oma eva-malli.*
- *Saattaa olla niin, että maaseutupalveluissa MVA on käytössä.*
- *Vi har aldrig hört om begreppet "landsbygdssäkring", vi vet inte alls vad det är eller hur det skulle kunna användas/tillämpas.*
- *Jag känner själv inte till metoden för landsbygdssäkring i kommunerna, men å andra sidan har vi landsbygdsfrågorna till stor del tillsammans med annan kommun, så jag väljer att inte svara.*

**Kunnat muutoksessa –
huomioidaanko maaseutu?**

Tätä kysyttiin vuonna 2015

Maaseutuvaikutusten arvioinnin pilotointia...

Maaseutuvaikutusten arviointi kunnan kehittämisen työkaluna-

opas kuntien viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden, järjestö- ja yhdistystoimijoiden sekä aktiivisten kuntalaisten käyttöön.

Kolme pilottialuetta (2014-2015):

- Raahen seutu (Pyhäjoki, Raahe, Siikajoki), Kaisu Tuomi
- Nilakan alue (Keitele, Pielavesi, Tervo, Vesanto), Seija Korhonen
- Kuopio, Siilinjärvi, Suonenjoki, Tarja Pöyhönen

Opittua:

- Erilaiset pilottialueet ja aikataulut – erilaiset MVA –prosessit – sisältö samanlainen
- MVA tulee kytkeä tiiviisti uudistukseen tai päätösprosessiin – osallistujien ajankäyttö huomioidaan ja toimet oikea-aikaisia
- MVA:ssa prosessi on tärkeä – mikäli vaikutuksia maaseutuun ei tunnisteta, niitä ei voida huomioida päätöksissä
- Tarvitaan riittävän yksinkertainen MVA-työkalu, jotta sitä voidaan käyttää myös silloin kun resursseja on vähän.

[Maaseutuvaikutusten arviointi kunnan kehittämisen työkaluna |](#)

Kunnat isossa uudistuksessa – huomioidaanko maaseutu?

Maaseutuvaikutusten arviointi työkaluna maakuntauudistuksessa -hanke

Kainuun ja Pirkanmaan maakunnissa toteutettujen MVA-pilottien toimenpiteet, tulokset sekä niiden perusteella laaditut politiikkasuositukset pilottialueille ja koko maahan.

Opittua: MVA-prosessin oppii tekemällä - tuettuna!

Tekijät: Kujala Päivi, Kyllönen Kirsi & Väre Taina
Julkaisu 2019

➤ [Maaseutuvaikutusten arviointi työkaluna maakuntauudistuksessa -hanke | Kuntaliitto.fi](#)

Päivi Kujala, Kirsi Kyllönen & Taina Väre

Maaseutuvaikutusten arviointi
työkaluna maakuntauudistuksessa
-hanke

Pilotteina Pirkanmaa ja Kainuu

Loppuraportti

Kuntaliitto
Kommunförbundet

MAASEUTUPOLITIIKKA.FI
LANDSBYGDSPOLITIK.FI

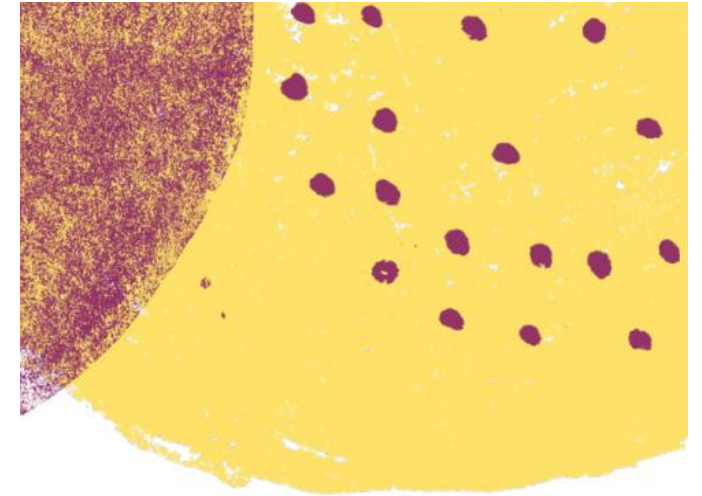
Kunnat ison uudistuksen jälkeen – huomioidaanko maaseutu?

Sähköinen hyvinvointikertomus: lisätty MVA-kysymyksiä

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyö kuntien ja hyvinvointialueiden välillä

Tekijät: Sami Niemi (toim.), 2025

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyö kuntien ja hyvinvointialueiden välillä | Kuntaliitto.fi

**HYVINVOINNIN JA
TERVEYDEN EDISTÄMISEN
YHTEISTYÖ KUNTIEN JA
HYVINVOINTIALUEIDEN
VÄLILLÄ**

Yhdyspinnat, raportointi ja
suunnitelmat

KUNTA
LIITTO HYVIL

Kunnat muutoksessa – huomioidaanko maaseutu?

Osallistamista johtamalla kohti kestävämpää päätöksentekoa

Tekijät: Ville Nieminen

Julkaisu: 2025

- Osallistamista johtamalla kohti kestävämpää päätöksentekoa | Kuntaliitto.fi

Maaseutuvaikutusten arviointia lakiuudistuksessa

- **Saaristolain uudistamisen yhteydessä on toteutettu laajasti osallistava maaseutuvaikutusten arviointi**

Saaristolain maaseutuvaikutusten arviointi

Tekijä: NordEval

Raportti: ?

Kunnat, väestökehitys ja tulevaisuus

- **Väestökehitys ja sen merkitys talouteen ja palveluiden tuottamiseen**
- **Vesihuolto ja varautuminen**
- **Liikenneyhteydet ja saavutettavuus:** kun joukkoliikennettä ei ole, tarvitaan muita keinoja (liikkuvat palvelut, kutsuliikenne, yhteiskäyttöautot jne.)
- **Digitalisaation mahdollisuudet:** digipalvelut, etätyö, yritystoiminta, verkkokauppa...
- **Digitalisaation pullonkaulat:** tietoliikenneyhteydet sekä digisyrjäytymisen uhka
- **Kokonaisturvallisuus ja huoltovarmuus:** mitä esim. elintarvikehuolto edellyttää?

Smart shrinking – älykäs sopeutuminen

- **miten MVA voi tukea kunnan älykästä sopeutumista?**
- **Älykäs sopeutuminen on hallittua uudistumista, joka huomioi koko kunnan/kuntakonsernin**
- **Älykäs sopeutuminen tarvitsee paikallista tietoa ja vaikutusten arviointia päätöksenteon pohjaksi**
- **Hallittu uudistuminen tarvitsee osallistamista ja osallistumista**

Kiitos!

Kysymyksiä?

Otathan yhteyttä!

Taina Väre

050 4627 279

etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi

www.kommunforbundet.fi

Marianne Pekola-Sjöblom

p. 050 337 5634

marianne.pekola-sjoblom @ kuntaliitto.fi

@M_PekolaSjoblom

www.kuntaliitto.fi
www.kommunforbundet.fi